

การศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

A Study of Desirable Competencies of Kasetsart University Lecturers

มัลลิกา เกตุชราวัฒน์ และคณะ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) กำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2) ศึกษาสมรรถนะที่มีอยู่จริงของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์จำนวน 5 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 351 คน เลือกโดยการสุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีดังนี้ 1) สมรรถนะด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) สมรรถนะด้านการวิจัย 3) สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการ 4) สมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้จากการศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ สมรรถนะด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน สมรรถนะด้านการวิจัย สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการ และสมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาพบว่า อาจารย์ที่มีวุฒิปริญญาโทและเอกมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก วุฒิปริญญาตรีมีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 25 ปีมีสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกด้าน

Abstract

The objectives of this research were to determine the desirable competencies of KU lecturers and to examine the existence of desirable competencies of KU instructors as classified by educational qualifications and work experience. A sample of five experts was purposively selected, while 351 lecturers were randomly selected. The data, collected from the interviews of five experts and 351 questionnaire returns from the lecturers, were analyzed by using content analysis for qualitative data from the interviews; and percentage, mean, and standard deviation for quantitative data from the questionnaire returns.

The research found that the desirable competencies of Kasetsart University lecturers consisted of the following attributes: 1) curriculum and instruction techniques competency, 2) research competency, 3) academic service competency, and 4) arts and culture preservation competency. In addition, the overall rating of the desirable competency was at the high level. Those attributes were ranked from the highest mean score as curriculum and instructional ability, research, academic services, and arts and cultures maintenance. The competencies of the lecturers classified by their educational qualifications were found to be rated at high levels for those lecturers with master's or doctoral degrees backgrounds, and at moderate levels for those with bachelor degrees. When classified by teaching experience, it was found that lecturers with more than 25 years' teaching experience were at the high level in all individual aspects.

KEYWORDS: LECTURERS COMPETENCIES / KASETSART UNIVERSITY

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรม เป็นกระบวนการพัฒนาความเจริญของสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก อบรม การสืบสาน วัฒนธรรมการสร้างสรรค์ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพสังคม เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการบริการทางวิชาการแก่สังคมและการพัฒนาประเทศ รวมทั้งทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยอาจารย์เป็นกลไกสำคัญในการผลักดันพันธกิจดังกล่าวไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย อาจารย์ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญทั้งด้านการสอน การวิจัย การบริการชุมชน มีมนุษยสัมพันธ์ และมีการประเมินผล การสอนอย่างเป็นระบบ ที่สำคัญคือมีความรักและศรัทธาในวิชาชีพอาจารย์ อันเป็นคุณลักษณะของอาจารย์ (จรัส สุวรรณเวลา, 2551) ได้กล่าวว่าถึงมหาวิทยาลัยจะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของอาจารย์ การที่จะเป็นอาจารย์ที่ดีนั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ทั้งที่ต้องสะสมมาจากอดีตด้วยการศึกษา ฝึกฝน อบรม และความมุ่งมั่นตั้งใจทุ่มเทในการทำงานในปัจจุบัน คุณวุฒิในการศึกษาเป็นต้นทุนที่ต้องมี ประกอบกับประสบการณ์ทั้งในการสอน การวิจัย ความสามารถในการติดตามความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ และความเป็นนักคิด การเป็นผู้มีความรู้รอบและลึกซึ้งในทฤษฎีแห่งศาสตร์ที่เป็นสากลของตน (อังคินันท์ อินทรกำแหง และทัศนาก ทองภักดี, 2548) พบว่าในการพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น ความสำเร็จ

และคุณภาพมหาวิทยาลัย บ่งบอกได้ว่า มาจากการพัฒนารูปแบบสมรรถนะของบุคลากร นอกจากนี้ (McClelland, 1973) พบว่าสมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่สามารถทำนายความสำเร็จในการทำงานได้ดีกว่าซึ่งสมรรถนะมีความหมายรวมถึงความรู้ ทักษะ เจตคติที่จำเป็นต่อความสำเร็จของบุคคลและองค์การ

สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ/ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ นอกจากนี้ (Mitrani, Dalziel & Fitt, 1992) กล่าวถึงสมรรถนะว่าเป็นลักษณะเฉพาะของบุคคลที่มีความเชื่อมโยงกับประสิทธิผลหรือผลการปฏิบัติงานในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของ (Spencer & Spencer, 1993) กล่าวว่าสมรรถนะเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลต่อความมีประสิทธิภาพของเกณฑ์ที่ใช้และ/หรือการปฏิบัติงานที่ได้ผลการทำงานที่ดีขึ้นกว่าเดิม ปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2548) ได้กล่าวถึงการกำหนดสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำกลุ่มงานขึ้น เพราะเชื่อว่าการกำหนดสมรรถนะตามคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะอื่นๆ ที่ทำให้บุคคลสร้างผลงานที่โดดเด่น

คุณลักษณะเกี่ยวกับสมรรถนะอาจารย์ทางด้านความรู้ (Knowledge) อาจารย์ควรมีข้อมูลความรู้ ความเข้าใจในหลักการแนวคิดต่างๆ ทักษะ (Skill) อาจารย์มีความสามารถ ความชำนาญหรือความคล่องแคล่วในการปฏิบัติงานและเจตคติทางด้านพฤติกรรม (เทียน ทองแก้ว, 2551) กล่าวว่าสมรรถนะส่วนบุคคลเป็นสมรรถนะที่แต่ละคนมีความสามารถเฉพาะตัวคนอื่นไม่สามารถ

ลอกเลียนแบบได้ สมรรถนะหลักเป็นความสามารถที่สำคัญที่บุคคลต้องมีหรือต้องทำเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ประมา ศาสตร์ระจิก, 2550) พบว่าปัจจุบันการพัฒนาทรัพยากรบุคคลได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะของบุคคลโดยพิจารณาว่าสมรรถนะเป็นเกณฑ์ในการวัดผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับข้อกำหนดตามหลักเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาในมาตรฐานคุณภาพทางด้านคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านคุณวุฒิปริญญาเอก เท่ากับ ร้อยละ 60 ขึ้นไป และตำแหน่งรองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ รวมกันเท่ากับ ร้อยละ 30 ขึ้นไป พบว่ามีแนวโน้มจำนวนอัตรากำลังลดลงในแต่ละปีของอาจารย์ เนื่องจากอาจารย์มีการเกษียณอายุราชการจึงอาจส่งผลกระทบต่อการจัดหาอัตรากำลังซึ่งจะส่งผลกระทบต่อในระยะยาวต่อทางด้านคุณวุฒิและตำแหน่งทางวิชาการ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554) ถึงแม้ว่าร้อยละของอาจารย์ที่มีคุณวุฒิปริญญาเอก และตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่องค์ศาสตราจารย์และศาสตราจารย์ขึ้นไป มีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ยังไม่สามารถดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนดไว้

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ยังประสบกับปัญหาช่องว่างระหว่างอาจารย์เก่าและอาจารย์ใหม่โดยเฉพาะช่องว่างในส่วนของประเทศในวิชาชีพอาจารย์ และประสบการณ์ในเรื่องของการสอน (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554) ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าการเป็นอาจารย์ใน

มหาวิทยาลัยของคณาจารย์ส่วนใหญ่ ไม่ได้ผ่านการฝึกฝนในบทบาทของการเป็นผู้สอนโดยตรง มิได้มีการฝึกฝนในวิชาชีพอาจารย์อย่างแท้จริง จึงทำให้อาจารย์ส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนตามประสบการณ์ที่ตนเองได้รับระหว่างการเป็นนิสิตนักศึกษาในศาสตร์นั้นๆ จึงขาดความชำนาญในวิชาชีพอาจารย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรตระหนักถึงความสำคัญของคณาจารย์ซึ่งเป็นบุคลากรหลักของมหาวิทยาลัย มีหน้าที่หลักที่สำคัญคือ การสอนเพราะการสอนอย่างมีคุณภาพย่อมส่งผลถึงการเรียนรู้และประสิทธิภาพของผู้เรียนอันจะทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ การเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะและเทคนิคในด้านการสอนอันจะมีผลในกระบวนการเรียนรู้เป็นการเสริมสร้างและพัฒนาอาจารย์ให้เป็นผู้บุคคลที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองนโยบายของมหาวิทยาลัยที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ซึ่งจะเป็แนวทางสำคัญที่ทำให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพสู่สังคมและประเทศต่อไป

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสนใจถึงความจำเป็นที่จะศึกษาสมรรถนะที่พึงประสงค์ ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่มีการปฏิบัติที่เป็นจริง เนื่องจากมหาวิทยาลัยมีพันธกิจหลักในการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ การทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อการบริการทางวิชาการแก่สังคมและการพัฒนาประเทศ รวมทั้งทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมรรถนะอาจารย์ตามกรอบพันธกิจของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์สี่ด้านเพื่อให้ได้สมรรถนะอาจารย์เชิงพฤติกรรมที่เป็น

ผลมาจากความรู้ ความสามารถ ทักษะทางความคิดและเจตคติ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่มีอยู่จริงของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ตามที่กำหนด ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงบรรยาย เก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ตามกรอบพันธกิจของมหาวิทยาลัย 4 ด้านคือ หลักสูตรและการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยแบ่งเป็นสองขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนรวม 5 คน เป็นการคัดเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้บริหาร และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยฯ ให้ครอบคลุมพันธกิจสี่ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสมรรถนะที่มีอยู่จริงของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาสร้างแบบสอบถาม

ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำไปสอบถามอาจารย์ว่ามีสมรรถนะทางด้านความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติตามพันธกิจ ประชากร ได้แก่ อาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกวิทยาเขต จำนวน 2,849 คน ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม 2557 กลุ่มตัวอย่างที่ได้ จำนวน 351 คน ได้มาโดยการสุ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างตาม Taro Yamane

การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 5 คน หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence) ค่า IOC = 1.00

2. นำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (reliability) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ทดสอบเบื้องต้น (Try Out) กับกลุ่มอาจารย์ที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน

3. ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามตามสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.934

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพนำเสนอในรูปแบบบรรยาย

2. การศึกษาสมรรถนะที่มีอยู่จริงของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ใช้แบบสอบถาม

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการวิจัย

สมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

1. ผลการกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ทำให้ได้สมรรถนะอาจารย์ ดังนี้

1.1 สมรรถนะด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ได้แก่ มีความรู้ในสาขาวิชาโครงสร้างและเนื้อหาวิชา มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร มีความรู้ในเชิงลึกและเปิดกว้างในการเชื่อมโยงกับโลกปัจจุบัน มีความรู้ในวิชาชีพ มีความสามารถในการประเมินผู้เรียนตามสภาพจริงและใช้ผลการประเมินพัฒนาผู้เรียน มีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะการสอนและการใช้สื่อเทคโนโลยีในการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเป็นระบบ มีการผลิตสื่อหรือเอกสารประกอบการสอนโดยมีการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอนให้ทันสมัยมีทักษะในการใช้ภาษาเป็นอย่างดีนอกจากนี้ควรมีเจตคติที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และวิชาชีพอาจารย์ ควรมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัยอยู่เสมอ สามารถออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมในหรือนอกมหาวิทยาลัยที่เชื่อมโยงกับการพัฒนานวัตกรรมตามอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัย

เกษตรศาสตร์

1.2 สมรรถนะด้านการวิจัย ได้แก่ มีความรู้ในการทำวิจัย มีความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัย มีความรู้ในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย มีการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการอบรม สัมมนา ศึกษาดูงาน และประชุมวิชาการอยู่เสมอ มีการวิจัยในชั้นเรียน ในการพัฒนาการเรียนการสอน สามารถใช้องค์ความรู้ที่หลากหลายในการขยายพรมแดนความรู้ เชิงบูรณาการให้กว้างขวางมีทักษะการทำวิจัย ผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน หรือสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม มีผลงานวิจัยที่ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองและของมหาวิทยาลัยมีการเผยแพร่ผลงานวิจัยให้กลุ่มเป้าหมายนำไปใช้ประโยชน์ ผลงานวิจัยได้รับการเผยแพร่หรือตีพิมพ์ในเอกสารทางวิชาการที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล นอกจากนี้ต้องมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัยมีการสร้างสรรค์ ประยุกต์สร้างนวัตกรรมจากการวิจัย ศึกษาแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้านเทคนิคระเบียบวิธีวิจัยต่างๆ มีโอกาสได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอก ต้องมีจรรยาบรรณนักวิจัย มีการสร้างเครือข่ายการวิจัยกับหน่วยงานอื่นทั้งในและต่างประเทศ

1.3 สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการ ได้แก่ มีความรอบรู้ทางวิชาการและให้คำปรึกษา มีความเข้าใจในการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนที่เป็นกลุ่มผู้รับบริการวิชาการ สามารถเชื่อมโยงการบริการวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอนและการวิจัย มีความรู้ในนโยบายเกี่ยวกับทิศทางด้านการบริการวิชาการของมหาวิทยาลัยเป็นอย่างดีมีทักษะการนำเสนอความรู้และบริการวิชาการในการวิเคราะห์ วิจัย ประเด็นทางวิชาการต่างๆ มีการแลกเปลี่ยน

ความคิดเห็นกับกลุ่มบริการวิชาการอยู่เสมอ มีการเผยแพร่ความรู้ เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความเข้มแข็งและความยั่งยืนโดยมีการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ มีเจตคติที่ดีต่องานบริการวิชาการโดยมีความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการร่วมจัดกิจกรรมหรือโครงการบริการวิชาการด้วยจิตอาสา จัดสรรเวลาในการให้ข้อมูลคำแนะนำปรึกษาแก่นิสิตและผู้สนใจ เป็นที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้กับหน่วยงาน นำองค์ความรู้จากการให้บริการวิชาการมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนแก่นิสิตและทำการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

1.4 สมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ได้แก่ รู้ในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมไทยและต่างประเทศมีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาไทยและของต่างประเทศและประชาคมอาเซียนมีการปรับใช้ศิลปวัฒนธรรมของต่างประเทศให้กับผู้เรียน มีทักษะในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและต่างประเทศมีการสอนสอดแทรกถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีไทยและของประชาคมอาเซียนให้กับผู้เรียน เชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนกับการเรียนการสอนมีการบูรณาการและการประเมินผลงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนิสิตมีการเผยแพร่กิจกรรมหรือการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยที่เป็นมรดกของชาติที่หลากหลายมีเจตคติที่ดีต่องานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในการติดตามข่าวสารด้านศิลปวัฒนธรรมของไทยและประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนผ่านสื่อต่างๆ ตระหนักรู้ในหน้าที่ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยมีความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทยและสามารถต่อยอดความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นให้

ผู้เรียนรักท้องถิ่นมากขึ้น

2. ผลการศึกษาสมรรถนะที่มีอยู่จริงของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จากผลการวิจัยในภาพรวมพบว่าอาจารย์มีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้

2.1 สมรรถนะด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนพบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติที่เป็นจริงมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากโดยมีความรู้ในสาขาวิชาโครงสร้างและเนื้อหาวิชามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือทักษะการสอนใช้สื่อและเทคโนโลยี และเจตคติต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและวิชาชีพมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตในหรือนอกมหาวิทยาลัยฯ ที่นำสู่การเสริมสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมากแต่ค่อนข้างปานกลาง

2.2 สมรรถนะด้านการวิจัย พบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติที่เป็นจริงอยู่ในระดับมาก โดยมีความรู้ในการทำวิจัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากรองลงมาคือเจตคติต่อการทำวิจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และทักษะการทำวิจัยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผลงานวิจัยที่ได้รับการนำไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชนหรือสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลงานวิจัยที่ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองหรือของมหาวิทยาลัยอันเป็นประโยชน์แก่สังคมความพยายามในการสร้างสรรค์ประยุกต์สร้างนวัตกรรมจากการวิจัยอยู่เสมอ และการได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอก มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการ พบว่าในภาพรวมมีสภาพที่เป็นจริงและมีการปฏิบัติที่เป็นจริงอยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมีเจตคติต่องานบริการวิชาการ ทักษะการนำเสนอความรู้และบริการวิชาการ และความรอบรู้ทางวิชาการและให้คำปรึกษาได้ ตามลำดับและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความรู้ ความเข้าใจในการสำรวจและวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนที่เป็นกลุ่มผู้รับบริการวิชาการ การให้บริการวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของหน่วยงานโดยมีการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันทั้งในและต่างประเทศ และการได้รับเชิญไปเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้แก่หน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

2.4 สมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม พบว่าในภาพรวมมีการปฏิบัติที่เป็นจริงอยู่ในระดับปานกลางโดยมีเจตคติต่องานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ รู้ในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมไทยและต่างประเทศ และทักษะในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและต่างประเทศมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความรู้ ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมของประชาคมอาเซียนเป็นอย่างดี มีความรู้ในการปรับใช้ศิลปวัฒนธรรมของต่างประเทศให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสม การสอนสอดแทรกถึงคุณค่าวัฒนธรรมประเพณีของประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม และการเผยแพร่กิจกรรมหรือการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยที่เป็นมรดกของชาติที่หลากหลายได้อย่างเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับปานกลาง

2.5 ผลการวิจัยสมรรถนะอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า อาจารย์ที่มีวุฒิมหาบัณฑิตปริญญาโทและวุฒิมหาบัณฑิตปริญญาเอกมีสมรรถนะทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก สำหรับวุฒิมหาบัณฑิตปริญญาตรีมีสมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 25 ปี มีสมรรถนะทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมากทุกด้าน สำหรับอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่า 5 ปี มีสมรรถนะทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และ ในด้านการวิจัย การให้บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอผลการอภิปรายออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. การกำหนดสมรรถนะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พบว่าควรมี สมรรถนะสี่ด้าน ดังนี้

1.1 สมรรถนะด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน พบว่าอาจารย์ควรมีความรู้ในสาขาวิชาโครงสร้างและเนื้อหาวิชา เช่น มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร มีความรู้ในเชิงลึกและเปิดกว้างในการเชื่อมโยงกับโลกปัจจุบัน มีความรู้ในวิชาชีพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จรัส สุวรรณเวลา (2551) ที่กล่าวว่า อาจารย์ต้องมีคุณสมบัติเฉพาะ

มีความสามารถสูง ความรู้รอบ ความสามารถในการติดตามความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ และความเป็นนักคิด การเป็นผู้มีความรู้รอบและลึกซึ้งในทฤษฎีแห่งศาสตร์ที่เป็นสากลของตน ความสามารถในการสื่อสารถ่ายทอดความคิดออกไปสู่ศิษย์และบุคคลอื่น ต้องการความรู้เพิ่มเติมเป็นนิสัย นอกจากนี้ยังต้องมีทักษะการสอนและการใช้สื่อเทคโนโลยี เช่น มีการถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเป็นระบบ มีการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศที่เชื่อมโยงกับการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับ Akana and Eluwa (2014); มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2555) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ ให้ทันสมัยเพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและมีเจตคติที่เหมาะสมต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและวิชาชีพ เช่น ควรมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ ศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ที่ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2549) ที่กำหนดมาตรฐานด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษาไว้ว่า ความสามารถของอาจารย์ที่มีการสอนที่ทันสมัย ยืดหยุ่น สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประเภทสถาบันและสังคม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการเรียนรู้และการสร้างงานด้วยตนเองตามสภาพจริง ใช้การวิจัยเป็นฐาน มีการประเมินและใช้ผลการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการหลักสูตรกิจการนิสิตนักศึกษาที่เหมาะสม

1.2 สมรรถนะด้านการวิจัย พบว่าอาจารย์ควรมีความรู้ในการทำวิจัย เช่น มีความรู้ด้านระเบียบวิธีวิจัย มีความรู้ในสาขาวิชาอื่นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย มีการวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของโพทุรีย์ ลินลาร์ตัน (2543) ที่กล่าวว่า การเตรียมนักวิจัยโดยทั่วไปแล้วเชื่อว่าผู้ที่เข้าทำงานในระดับอุดมศึกษาควรเป็นผู้มีความสามารถในการวิจัยเมื่อเข้าทำงานจึงสามารถดำเนินการวิจัยได้ทันที ความเชื่อนี้แม้จะไม่เป็นจริงเสมอไปแต่ก็สะท้อนให้เห็นถึงการเตรียมอาจารย์มหาวิทยาลัยให้มีความพร้อมสำหรับก้าววิจัยก่อนเข้าทำงานในระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ควรมีทักษะการทำวิจัย เช่น มีผลงานวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในระดับชุมชน หรือสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม มีผลงานวิจัยที่ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองและของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ต้องมีเจตคติที่ดีต่อการทำวิจัย เช่น มีการสร้างสรรค์ ประยุกต์สร้างนวัตกรรมจากการวิจัย ศึกษาแสวงหาความรู้เพิ่มเติมด้านเทคนิคระเบียบวิธีวิจัยต่างๆ มีโอกาสได้รับทุนอุดหนุนวิจัยจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษาจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ที่กำหนดมาตรฐานด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษาไว้ว่าทักษะและความสามารถของอาจารย์เพื่อสร้างและประยุกต์ใช้องค์ความรู้ใหม่ที่เป็นประโยชน์แพร่กระจายความรู้และทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมตามศักยภาพของประเภทสถาบัน มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันได้ในระดับนานาชาติของสังคมและประเทศชาติ

1.3 สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการ พบว่าอาจารย์ควรมีความรู้ทางวิชาการและให้คำปรึกษาได้ เช่น มีความเข้าใจในการสำรวจ

และวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนที่เป็นกลุ่มผู้รับบริการวิชาการ สามารถเชื่อมโยงการบริการวิชาการแก่สังคมกับการเรียนการสอนและการวิจัย สอดคล้องกับแนวคิดของ ไพฑูรย์ ลินลาร์ตัน (อ้างถึงใน สุนทรี วรรณไพเราะและปิยพงษ์ สุเมตติกุล, 2557) ที่กล่าวถึงสถาบันอุดมศึกษาว่าควรนำความร่วมมือทั้งในด้านวิชาการและวิทยาการไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมอย่างเต็มที่ผ่านการบริการชุมชน ได้แก่ 1) การเผยแพร่ความรู้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สังคมได้รับการศึกษาเฉพาะและการศึกษาทั่วไป 2) การร่วมให้คำปรึกษาเพื่อแก้ปัญหาของสังคม 3) ให้บริการความรู้เพื่อประเมินผลการพัฒนาสังคม และ 4) การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ควรมีทักษะการนำเสนอความรู้และบริการวิชาการ เช่น มีการวิเคราะห์ วิเคราะห์ประเด็นทางวิชาการต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการเผยแพร่ความรู้ มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ และควรมีเจตคติที่ดีต่องานบริการวิชาการ เช่น มีความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ในการร่วมจัดกิจกรรมหรือโครงการบริการวิชาการด้วยจิตอาสา จัดสรรเวลาในการให้ข้อมูลคำแนะนำปรึกษาแก่นิสิตและผู้สนใจ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2549) ที่กำหนดมาตรฐานด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษาไว้ว่าความสามารถของอาจารย์ในการให้บริการวิชาการที่ทันสมัยเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของสังคมตามระดับความเชี่ยวชาญของประเภทสถาบัน มีการประสานความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งในและต่างประเทศ

1.4 สมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมพบว่าอาจารย์ควรรู้ในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมไทยและต่างประเทศ เช่น มีความรู้ความเข้าใจในศิลปวัฒนธรรมประเพณีภูมิปัญญาไทยและของต่างประเทศและประชาคมอาเซียน มีการปรับใช้ศิลปวัฒนธรรมของต่างประเทศให้กับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2549) ที่กำหนดมาตรฐานด้านพันธกิจของการบริหารการอุดมศึกษาไว้ว่าทักษะและความสามารถในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีการปรับใช้ศิลปวัฒนธรรมต่างประเทศอย่างเหมาะสม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาสังคมและประเทศชาตินอกจากนี้ควรมีทักษะในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและต่างประเทศ เช่น การสอนสอดแทรกถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีไทยและของประชาคมอาเซียนให้กับผู้เรียน เชื่อมโยงวัฒนธรรมชุมชนกับการเรียนการสอนมีการบูรณาการและการประเมินผลงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมนิสิต และควรมีเจตคติที่ดีต่องานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมในการติดตามข่าวสารด้านศิลปวัฒนธรรมของไทยและประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนผ่านสื่อต่างๆ ตระหนักรู้ในหน้าที่ในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไทยมีความภาคภูมิใจในวิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทยซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554) ที่ให้มีระบบการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม โดยคณะต้องมีนโยบาย แผนงาน โครงสร้าง และการบริหารจัดการทั้งการอนุรักษ์ พื้นฟู สืบสาน เผยแพร่ วัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามจุดเน้นของคณะอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีการบูรณาการ

การทำงานบำรุงศิลปวัฒนธรรมกับการเรียนการสอน และกิจกรรมนิสิต

2. ผลการศึกษาสมรรถนะที่มีอยู่จริงของ อาจารย์ในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์โดยจำแนก ตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์การทำงาน ผล การวิจัยพบว่า

2.1 สมรรถนะด้านหลักสูตรและการ เรียนการสอน การวิจัยพบว่าความรู้ในสาขาวิชา โคร่งสร้างและเนื้อหาวิชา มีระดับการปฏิบัติที่มี อยู่จริงอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลง มาคือ ทักษะการสอนใช้สื่อและเทคโนโลยี และ เจตคติต่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและ วิชาชีพทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการผลิตบัณฑิตถือ เป็นพันธกิจที่สำคัญที่สุดของสถาบันอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์จึงให้ความสำคัญกับ การดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐานของสำนักงาน คณะกรรมการการอุดมศึกษา (อ้างถึงใน สุนทรี วรณไพเราะ และปิยพงษ์ สุขเมกากุล, 2557) ที่กำหนดให้มีอาจารย์ที่มีปริมาณและคุณภาพ ตามมาตรฐานหลักสูตร นอกจากนี้มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ (2555) ยังให้ความสำคัญกับการ พัฒนาอาจารย์ในด้านการจัดการเรียนการสอน อย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดอบรมหลักสูตรต่างๆ เช่น การอบรมพัฒนาศักยภาพอาจารย์ใหม่ การจัด การเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 การวัดและ ประเมินผล การพัฒนาทักษะอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2543) ที่ กล่าวว่ากิจกรรมในการพัฒนาคณาจารย์จะต้อง มีหลากหลายเพื่อสนองความถนัด ความสนใจ อันหลากหลายของอาจารย์ผู้สอนพร้อมกันไป โดยเฉพาะกิจกรรมที่จะให้อาจารย์ได้ศึกษาเรียนรู้ และทำความเข้าใจด้วยตนเองชนิดที่ไม่ใช้เวลา มากจนเกินไปส่วนการจัดกิจกรรมพัฒนานิสิต

ในหรือนอกมหาวิทยาลัยฯ ที่นำสู่การเสริมสร้าง อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่ค่อนข้างปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ยังบูรณาการการจัด กิจกรรมไม่เพียงพอและอาจจะมีนิสิตเป็นจำนวน มากทำให้การจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ทั่วถึงในการมี ส่วนร่วมการดำเนินงานเพื่อพัฒนานิสิตตาม อัตลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ (2554) ที่ได้กำหนดอัตลักษณ์ ของมหาวิทยาลัย คือ สำนึกดี มุ่งมั่น สร้างสรรค์ สามัคคี เพื่อสนับสนุนและเสริมสร้างบุคลิกภาพ โดยเฉพาะนิสิตให้มีคุณลักษณะตามอัตลักษณ์ที่ มหาวิทยาลัยกำหนด

2.2 สมรรถนะด้านการวิจัย พบว่าโดย รวมมีการปฏิบัติที่มีอยู่จริงอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็น หนึ่งใน 9 มหาวิทยาลัยแห่งชาติจึงให้ความสำคัญ กับการสร้างสรรค์ผลงานวิจัยของอาจารย์ใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์และมุ่งพัฒนาสู่ มหาวิทยาลัยเน้นการวิจัยโดยเมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่าอาจารย์มีความรู้ในการทำวิจัยและ เจตคติต่อการทำวิจัย มีระดับการปฏิบัติที่มีอยู่จริง ของอาจารย์อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมา จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ได้มีการส่งเสริมให้อาจารย์มีการทำวิจัยในชั้นเรียนและเชื่อมโยงการ วิจัยกับการเรียนการสอนและการบริการวิชาการ สอดคล้องกับแนวคิดของไพฑูรย์ ลินลารัตน์ (2543) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมเจตคติของอาจารย์ ในการวิจัยควรดำเนินการให้อาจารย์ตระหนักถึง ความสำคัญของการวิจัยที่ส่งเสริมการสอน การ วิจัย ที่จะมาส่งเสริมการสอนนี้ ควรเป็นทั้งความรู้ หรือเนื้อหาวิชาที่ได้จากการวิจัย และส่วนที่เป็น กระบวนการของการวิจัยอย่างไรก็ตามผลการ

วิจัยพบว่าทักษะการทำวิจัยเกี่ยวกับผลงานวิจัยที่ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองหรือของมหาวิทยาลัยอันเป็นประโยชน์แก่สังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับสุดท้ายทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ยังมีการอบรมพัฒนาอาจารย์เกี่ยวกับการวิจัยไม่เพียงพอ อีกทั้งมหาวิทยาลัยฯ มีคณะวิชาสายสังคมเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้จดสิทธิบัตรค่อนข้างยาก นอกจากนี้มีจำนวนอาจารย์ใหม่ที่เข้ามาทดแทนอาจารย์ที่เกษียณอายุราชการเพิ่มมากขึ้นซึ่งอาจยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการทำวิจัยที่เพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำวิจัยเชิงบูรณาการซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่การเป็นมหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติได้ Buasuwan (2013) ดังนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554) จึงกำหนดให้มีการส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาฝึกทักษะการทำวิจัยให้อาจารย์เพื่อแสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้อย่างต่อเนื่องรวมทั้งการพัฒนาสมรรถนะและระบบการจัดการความรู้ทางด้านการวิจัยเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างนักวิจัยที่จะเกษียณกับนักวิจัยรุ่นใหม่เพิ่มมากขึ้น

2.3 สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า เจตคติต่องานบริการวิชาการมีระดับการปฏิบัติที่มีอยู่จริงอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือทักษะการนำเสนอความรู้และบริการวิชาการและความรอบรู้ทางวิชาการและให้คำปรึกษาได้ตามลำดับทั้งนี้อาจเนื่องมาจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นศูนย์กลางดำเนินการให้บริการวิชาการอย่างเป็นระบบ มีการฝึกอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีสู่สังคมทั้งระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับนานาชาติ ควบคู่กับการกระตุ้นให้เกิดศูนย์ปมเพาะทาง

ธุรกิจที่ใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554) ที่ว่ามหาวิทยาลัยมีระบบและกลไกในการให้บริการวิชาการแก่สังคมมีการติดตามสถานการณ์เพื่อนำประเด็นที่เป็นที่สนใจของสังคมมาจัดเสวนานอกจากนี้มหาวิทยาลัยยังเน้นการช่วยเหลือดูแลสังคมและชุมชนที่อยู่รอบๆ มหาวิทยาลัยโดยนำองค์ความรู้ไปเผยแพร่และรับทราบปัญหาจากชุมชนและสังคมเพื่อนำปัญหาดังกล่าวมาหาแนวทางแก้ไขเพื่อให้สังคมโดยรอบมหาวิทยาลัยมีความเข้มแข็งอย่างไรก็ตามผลการวิจัยพบว่าการได้รับเชิญไปเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้แก่หน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับสุดท้ายทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจารย์ส่วนใหญ่เน้นการเรียนการสอน การวิจัยมากกว่าการบริการวิชาการทำให้มีเจตคติที่ต่องานบริการวิชาการค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2553) ที่กล่าวว่าหน้าที่ของอุดมศึกษาต้องมีคุณค่าต่อสังคมลึกซึ้งกว่านั้นมาก ต้องทำหน้าที่เป็น“สถาบัน” หลักสถาบันหนึ่งของสังคมทำหน้าที่ค้ำจุนและสร้างสรรค์สังคมร่วมกับสถาบันอื่นๆ โดยทำหน้าที่จากรากฐานความเป็นชุมชนวิชาการที่เชื่อมโยงกับสังคมอย่างเป็นเนื้อเดียวกัน

2.4 สมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมพบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยพบว่า เจตคติต่องานส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีระดับการปฏิบัติที่มีอยู่จริงของอาจารย์ในระดับมาก ส่วนรู้ในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมไทยและต่างประเทศ และทักษะในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและต่างประเทศ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้พบว่า การสอนสอดแทรกถึงคุณค่า

วัฒนธรรมประเพณีของประชาคมอาเซียนให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเป็นลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับพันธกิจทางการเรียนการสอนและการวิจัยและอาจเห็นว่าการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมเป็นภารกิจรอง อีกทั้งที่ผ่านมามหาวิทยาลัยฯ มีการกำหนดหรือสร้างมาตรฐานการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่ชัดเจนค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามเนื่องจากปฏิกิริยาว่าด้วยการอุดมศึกษาของโลกใหม่ชี้ชัดว่า ศิลปวัฒนธรรมเป็นสมบัติของสังคมและสมบัติของมนุษยชาติ และสมควรที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องใส่ใจและให้ความสำคัญไพฑูริย์ ลินลาร์ตัน (2543) อีกทั้งการรวมกลุ่มประชาคมอาเซียนได้ทำให้มหาวิทยาลัยหลายแห่งมีความตื่นตัวในการแสดงบทบาทส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมมากขึ้นดังนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2554) จึงกำหนดให้มีการจัดโครงการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์และสร้างคุณค่าต่อนิสิตและชุมชนโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม และมหาวิทยาลัยมีกลยุทธ์ในการส่งเสริมวัฒนธรรมในสังคมและวัฒนธรรมของภูมิภาคอาเซียนเพื่อเป็นการรองรับการเป็นประชาคมอาเซียนซึ่งมหาวิทยาลัยมีแนวทางในการร่วมมือกับประเทศในกลุ่มอาเซียนเพิ่มมากขึ้น

2.5 สมรรถนะอาจารย์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าอาจารย์ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทและวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกมีสมรรถนะทางด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์

ในการสอน พบว่า อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 25 ปี มีสมรรถนะอยู่ในระดับมากทุกด้านซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประเสริฐแก้วแจ่ม (2547) ที่พบว่าผู้มีระดับวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล และความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนสูงกว่าผู้ที่มีวุฒิระดับปริญญาตรี และอาจารย์ที่มีประสบการณ์ในการสอนสูงกว่า 10 ปี มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนด้านความรู้ด้านเนื้อหาวิชาที่สอน ด้านเทคนิคและวิธีการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี

ข้อเสนอแนะ

1. สมรรถนะด้านการวิจัยของอาจารย์ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า อาจารย์มีทักษะการทำวิจัยเกี่ยวกับผลงานวิจัยที่ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองหรือของมหาวิทยาลัยอันเป็นประโยชน์แก่สังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรมุ่งพัฒนาทักษะการทำวิจัยของอาจารย์ให้มากขึ้นโดยมีการอบรมเกี่ยวกับทักษะการทำวิจัยให้กับอาจารย์ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำวิจัยที่มุ่งสู่การสร้างสรรคองค์ความรู้ชั้นสูง การทำวิจัยเชิงบูรณาการ การทำวิจัยที่นำสู่การแก้ปัญหาและใช้ประโยชน์กับชุมชนและสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม การทำวิจัยที่สามารถนำสู่การจดทรัพย์สินทางปัญญา และการเผยแพร่ผลงานวิจัยในวงกว้างรูปแบบต่างๆ เป็นต้น รวมทั้งมีนโยบายในการบริหารงานวิจัยเชิงรุกในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการวิจัย ส่งเสริมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาทั้งในและต่างประเทศ

การพัฒนาอาจารย์ในการจัดระบบการจัดการความรู้ทางด้านการวิจัยเพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ระหว่างนักวิจัยที่เกษียณกับนักวิจัยรุ่นใหม่

2. สมรรถนะด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนานิสิตในหรือนอกมหาวิทยาลัยฯ ที่นำสู่การเสริมสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากแต่ค่อนข้างปานกลาง ดังนั้นมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรมีนโยบายในการบูรณาการจัดโครงการหรือกิจกรรมพัฒนานิสิตและการจัดการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงกับการเสริมสร้างอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยฯ มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับอัตลักษณ์ให้อาจารย์ได้รับรู้อย่างทั่วถึงเนื่องจากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เป็นมหาวิทยาลัยใหญ่และมีหลายวิทยาเขตควรมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้มหาวิทยาลัยได้ทราบถึงผลสะท้อนของการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับ อัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. สมรรถนะด้านการให้บริการวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การได้รับเชิญไปเป็นที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิให้แก่หน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ศักยภาพความรู้และความพร้อมที่มีของอาจารย์ในการให้บริการวิชาการ โดยการกระตุ้นการสร้างแรงจูงใจในการส่งเสริมให้อาจารย์เป็นที่ปรึกษาหรือผู้ทรงคุณวุฒิในการบริการวิชาการให้กับชุมชนและสังคมอย่างต่อเนื่อง

4. สมรรถนะด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม จากผลการวิจัยพบว่า อาจารย์รู้ในหน้าที่

ความรับผิดชอบต่อสังคมไทยและต่างประเทศ และทักษะในการถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยและต่างประเทศ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ควรมีการพัฒนาอาจารย์ให้มีความสามารถในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมโดยการบูรณาการร่วมกับการเรียนการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนิสิต เช่น ทำโครงการที่เกิดประโยชน์และสร้างคุณค่าแก่ชุมชนให้มากขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ของประเทศเพื่อนบ้านเกี่ยวกับวัฒนธรรม ประเพณี และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับประเทศในกลุ่มอาเซียน การทำกิจกรรมอาสาพัฒนาในกลุ่มประเทศเพื่อนบ้านโดยการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เรียนในหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริงและยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเผยแพร่วัฒนธรรม นอกจากนี้ควรส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างอาจารย์ด้วยกัน

ข้อเสนอแนะในการจัดทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสมรรถนะของมหาวิทยาลัยในกรอบแนวคิดอื่นๆ เกี่ยวกับสมรรถนะหลัก (Core Competency) และสมรรถนะในการทำงาน (Functional Competency)

2. ควรมีการศึกษาช่องว่างของสมรรถนะที่พึงประสงค์และสมรรถนะที่มีอยู่จริงของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์เพื่อนำมาใช้ในการจัดลำดับความสำคัญและนำสู่การพัฒนาสมรรถนะต่อไป

3. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะอาจารย์สู่อาจารย์มีอาชีพของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. (2548). *การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สมรรถนะของข้าราชการ, กรุงเทพมหานคร.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2551). *ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียน ทองแก้ว. (2551). *สมรรถนะการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา*. สืบค้นวันที่ 20 กรกฎาคม 2556, จาก <http://dusithost.dusit.ac.th/tuan/file21122005046.doc>.
- ประมา ศาสตระรุจิ. (2550). *การพัฒนาเกณฑ์สมรรถนะในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษาลำดับบริหารงานการศึกษานอกโรงเรียน*. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์-ดุสิตบัณฑิต, สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประเสริฐ แก้วแจ่ม. (2547). *ความสามารถพื้นฐานเพื่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูช่างอุตสาหกรรมสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพฑูริย์ ลินลาร์ตน์. (2543). *การพัฒนาคณาจารย์*. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์. (2551). *อาจารย์มืออาชีพ แนวคิด เครื่องมือ และการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: เครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย.
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2554). *รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2554*. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม. (2555ก). *รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประจำปีการศึกษา 2555*. กรุงเทพมหานคร: สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม. (2555ข). *คู่มือตัวบ่งชี้และเกณฑ์ประเมินคุณภาพภายในสำหรับสถาบัน สำนักปีการศึกษา 2554และปีการศึกษา 2555*. กรุงเทพมหานคร: สหประชาพานิชย์.
- วิจารณ์ พานิช. (2553). *เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของอุดมศึกษาไทย*. กรุงเทพมหานคร: แปลน พรินต์ติ้ง.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2549). *มาตรฐานการอุดมศึกษา*. สืบค้นวันที่ 5 มิถุนายน 2556, จาก <http://www.techhome.rmutk.ac.th>
- สุนทรี วรรณไพเราะและปิยพงษ์ สุมเมตกุล. (2557). ยุทธศาสตร์การบริหารสถาบันอุดมศึกษาไทยเพื่อส่งเสริมประชาคมอาเซียน. *วารสารครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 42 ฉบับที่ 1*, 125-140.
- อังคินันท์ อินทรกำแหง และทัศนากา ทองภักดี. (2548). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะด้านผู้นำทางวิชาการของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐเอกชนและในกำกับของรัฐ. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 11, 51-72.

ภาษาอังกฤษ

- Akana, U. N., & Eluwa, I. O., (2014). Evaluating competency enhancement needs of lecturers for quality teaching and learning in South-East Universities of Nigeria. *Journal of Research and Method in Education*, 4, 1-5.
- Buasuwat, P. (2013). *Dynamics and Challenges of Public and Private Partnership in Thai Higher Education Institutions in Promoting a Creative Society*. Paper presented to APHERP Senior Seminar Research, Development and Innovation in Asia Pacific Higher Education, Hong Kong.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for intelligence. *American Psychologist*, 28, 1-14.
- Mitrani, A., Dalziel M., & Fitt D., (1992). *Competency based human resource management: Value driven strategies for recruitment, development, and reward*. London: McGraw-Hill.
- Spencer, M., & Spencer, S. M., (1993). *Competence at work: Models for superior performance*. New York: John Wiley & Sons.

ผู้เขียน

มัลลิกา เกตุขรรค์รัตน์ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900

อีเมล: sonriw@hotmail.com

รองศาสตราจารย์ ดร. พร้อมพิไล บัวสุวรรณ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900 อีเมล: feduplb@ku.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิสุทธิ วิจิตรพัชรภรณ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 10900 อีเมล: wisut_ku151@hotmail.com